ORUCU BOZAN ŞEYLER

﴿مفطرات الصوم﴾

[Türkçe – Turkish – تركي]

Muhammed Salih el-Useymîn

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ümmü Nebil

2009 - 1430

islamhouse.com

﴿ مفطرات الصوم﴾

« باللغة التركية »

تأليف

محمد بن صالح العثيمين

ترجمة: محمد بن مسلم شاهين

مراجعة: أم نبيل

2009 - 1430

islamhouse.com

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

SORU:

Orucu bozan şeyleri kısaca bize zikreder misiniz?

CEVAP:

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Allah Teâlâ, orucu, hikmeti gereği en mükemmel bir şekilde farz kılmıştır.Bunun içindir ki oruçlu kimseye, mutedil olarak orucunu tutmasını, oruçla kendisine zarar vermemesini ve oruca aykırı olan şeyleri de yiyip içmemesini emretmiştir.

Bu sebeple orucu bozan şeyler iki kısma ayrılmaktadır:

Cinsel ilişkiye girmek (cimâ etmek), kasten kusmak, âdet kanı görmek (hayız olmak) ve hacamât yaptırmak gibi, insan vücudundan çıkan bazı şeyler, orucu bozar.

Bu gibi şeylerin vücuttan çıkması, bedeni güçsüz kılar. Bunun içindir ki Allah Teâlâ, oruç tutan kimsenin zarar görmemesi için, oruç sebebiyle güçsüz kalma durumu ile insan vücudundan çıkan bu gibi şeyler sebebiyle güçsüz kalma durumunun biraraya gelmemesi ve tuttuğu orucun mutedil olmaktan çıkmaması için yukarıda sayılanları, orucu bozan şeylerden saymıştır.

Yemek ve içmek gibi, insanın vücuduna giren bazı şeyler orucu bozar. Zirâ oruç tutan kimse, bir şey yer veya içerse, oruçtan istenen ve arzulanan hikmet elde edilmemiş olur.[1]

Allah Teâlâ, orucu bozan şeylerin esaslarını şu âyet-i kerîmede toplamıştır:

﴿ فَٱلۡـَٔـٰنَ بَٰشِرُوهُنَّ وَٱبۡتَغُواْ مَا كَتَبَ ٱللَّهُ لَكُمۡۚ وَكُلُواْ وَٱشۡرَبُواْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَكُمُ ٱلۡخَيۡطُ ٱلۡأَبۡيَضُ مِنَ ٱلۡخَيۡطِ ٱلۡأَسۡوَدِ مِنَ ٱلۡفَجۡرِۖ ثُمَّ أَتِمُّواْ ٱلصِّيَامَ إِلَى ﴾ [سورة البقرة من الآية: ١٨٧]

"**Artık** (Ramazan gecelerinde) **onlarla** (eşlerinizle) **birleşin** (cinsel ilişkiye girin) **ve Allah'ın sizin için takdir ettiğini** (evlat) **isteyin.Sabahın aydınlığı, gecenin karanlığından ayırt edilinceye kadar yiyin ve için. Sonra da** (güneşin batışı ile gecenin başlangıcı olan) **akşama kadar orucu tamamlayın.**"[2]

Allah Teâlâ bu âyet-i kerîmede orucu bozan şeylerin esaslarını zikretmiştir.

Bunlar: Yemek, içmek ve cinsel ilişkide bulunmaktır.

[1] Mecmû'u'l-Fetâvâ, cilt:25, sayfa: 248
[2] Bakara Sûresi: 187

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- de, orucu bozan diğer şeyleri sünnetinde açıklamıştır.

Orucu bozan şeyler 7 tanedir.

Bunlar:

1. **Cinsel ilişkiye girmek.**
2. **İstimnâ (masturbasyon/elle boşalmak).**
3. **Yemek ve içmek.**
4. **Yeme ve içme hükmünde olan şeyleri kullanmak.**
5. **Hacamât gibi vücuttan kan aldırmak.**
6. **Kasten kusmak.**
7. **Kadından âdet veya loğusa kanının gelmesi.**

Orucu bozan şeylerin birincisi: Cinsel ilişkide bulunmak.

Oruçlu iken cinsel ilişkide bulunmak, orucu bozan şeylerin, günah yönünden en büyüğü ve en şiddetlisidir.

Her kim, Ramazan ayının gündüzünde kasten ve kendi isteğiyle -erkek ve dişinin iki üreme organının birbiriyle birleşmesiyle- cinsel ilişkiye girerse, meni gelmiş olsun veya olmasın, orucunu bozmuş olur. Bu kimsenin tevbe etmesi, o günkü orucunu tamamlaması ve katlanmış keffâretini vermesi gerekir.

Katlanmış keffâretinin delili, Ebu Hureyre'nin -Allah ondan râzı olsun- rivâyet ettiği şu hadistir: Ebu Hureyre -Allah ondan râzı olsun- o şöyle demiştir:

((جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَقَالَ: هَلَكْتُ يَا رَسُولَ اللهِ! قَالَ: وَمَا أَهْلَكَكَ؟ قَالَ: وَقَعْتُ عَلَى امْرَأَتِي فِي رَمَضَانَ. قَالَ: هَلْ تَجِدُ مَا تُعْتِقُ رَقَبَةً؟ قَالَ: لاَ، قَالَ: فَهَلْ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَصُومَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ؟ قَالَ: لاَ، قَالَ: فَهَلْ تَجِدُ مَا تُطْعِمُ سِتِّينَ مِسْكِينًا؟ قَالَ: لاَ، قَالَ: ثُمَّ جَلَسَ، فَأُتِيَ النَّبِيُّ ﷺ بِعَرَقٍ فِيهِ تَمْرٌ، فَقَالَ: تَصَدَّقْ بِهَذَا! قَالَ: أَفْقَرَ مِنَّا فَمَا بَيْنَ لاَبَتَيْهَا أَهْلُ بَيْتٍ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنَّا، فَضَحِكَ النَّبِيُّ ﷺ حَتَّى بَدَتْ أَنْيَابُهُ، ثُمَّ قَالَ: اذْهَبْ فَأَطْعِمْهُ أَهْلَكَ.)) [متفق عليه]

"Bir adam, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

- Ey Allah'ın elçisi! Helâk oldum, dedi.

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Seni helâk eden nedir? diye sordu.

Adam:

- (Ramazan ayının gündüzünde) oruçlu olduğum halde eşimle cinsel ilişkiye girdim, dedi.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Bir köle azat edebilir (hürriyetine kavuşturabilir) misin? diye sordu.

Adam:

- Hayır, köle azat edemem, diye cevap verdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Öyle ise aralıksız iki ay üst üste oruç tutabilir misin? diye sordu.

Adam:

- Hayır, tutamam, diye cevap verdi.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Altmış yoksulu doyurabilir misin? diye sordu.

Adam: Hayır, doyuramam, diye cevap verdi ve sonra bir kenara oturdu.

Ebu Hureyre dedi ki:

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bir süre öyle bekledi. Bizler bu hal üzereyken Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e içerisinde (on beş sa' alabilen) hurma dolu bir zenbil getirildi. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- ona:

- Bunu al ve sadaka olarak dağıt, buyurdu.

Adam:

- Benden daha fakir birisine mi sadaka vereyim ey Allah'ın elçisi! Allah'a yemîn ederim ki, Medine'nin karataşlı bir ucundan diğer bir ucuna kadar âile halkı benden daha fakir hiç kimse yoktur, dedi.

Bunun üzerine Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- azı dişleri görülünceye kadar gülümsedi. Sonra adama:

- (Öyleyse) git ve kendi âile halkına yedir, buyurdu."[1]

[1] Buhârî; hadis no: 1936, Müslim; hadis no: 1111

Yukarıda zikredilen keffâret, ancak Ramazan ayının gündüzünde cinsel ilişkiye giren kimse içindir, ondan başkası için herhangi bir keffâret yoktur.

Orucu bozan şeylerin ikincisi: İstimnâdır.

İstimnâ: Meniyi elle boşaltmak (elle boşalmak/masturbasyon) demektir.

İstimnânın orucu bozan şeylerden olduğuna delil, Allah Teâlâ'nın kudsî hadiste oruç tutan kimse hakkında şöyle buyurmasıdır:

((... يَتْرُكُ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ وَشَهْوَتَهُ مِنْ أَجْلِي...)) [متفق عليه]

"Oruçlu kimse, yemesini, içmesini ve şehvetini benim için terkeder."[1]

Meniyi elle boşaltmak, oruçlunun terketmiş olduğu şehvettendir.

Her kim, Ramazan ayının gündüzünde elle boşalırsa, Allah Teâlâ'ya tevbe etmesi, o günkü orucunu tamamlaması ve o günü daha sonra kaza etmesi gerekir.

Eğer elle boşalmaya çalışırken menisi gelmeden bırakırsa, bu takdirde tevbe etmesi gerekir. Orucu ise, geçerlidir. Meni gelmediği için o günü kaza etmesi gerekmez. Oruçlu kimsenin, şehveti galeyana getiren her şeyden uzak durması ve aklına gelen kötü şeyleri nefsinden kovması gerekir.

Mezînin akmasına gelince, bu konuda tercih edilen görüşe göre, bu durum orucu bozmaz.

Orucu bozan şeylerin üçüncüsü: Yemek ve içmektir.

Bu, yenilen veya içilen şeyi ağız yoluyla mideye ulaştırmak demektir.

Aynı şekilde bir kimse, burun yoluyla bir şeyi midesine girdirirse, bu durum da yemek ve içmek sayılır.

Bunun içindir ki Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((أَسْبِغِ الْوُضُوءَ، وَخَلِّلْ بَيْنَ الْأَصَابِعِ، وَبَالِغْ فِي الْاِسْتِنْشَاقِ إِلاَّ أَنْ تَكُونَ صَائِمًا.)) [رواه الترمذي وصححه الألباني في صحيح الترمذي]

"Güzel bir şekilde abdest al.Parmakların arasını hilâlle ve oruçlu olmadıkça (abdest alırken) burnuna iyice su çek."[2]

[1] Buhârî, hadis no: 1894, Müslim, hadis no:1151
[2] Tirmizî, hadis no: 788, Elbânî de 'Sahîhu't-Tirmizî, hadis no: 631'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

Eğer suyun burun yoluyla mideye girdirilmesi oruca tesir etmeseydi, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- oruçlu kimseye, abdest sırasında burnuna iyice su çekmesini yasaklamazdı.

Orucu bozan şeylerin dördüncüsü:

Yeme, ve içme anlamına gelen şeyleri kullanmak

Bu durum iki şeyi kapsamaktadır:

1. Oruçlu kimseye iğne yapılması. Örneğin kan kaybeden oruçlu kimseye şıringayla kan verilmesi, orucunu bozar. Çünkü yemek ve içmekle elde edilen gıdanın gâyesi, vücuda kan kazandırmaktır.

2. Hastanın yeme ve içme ihtiyacını gideren serumlar. Çünkü serumlar, hasta için yeme ve içme yerine geçer. [1]

Fakat tedâvi amacıyla kullanılan penisilin ve insulin gibi, yeme ve içme yerine geçmeyen iğneler veya vücudu zinde tutmak için veyahut da aşı yaptırmak için kullanılan iğneler, ister adele yoluyla yapılsın,isterse damar yoluyla yapılsın,oruca bir zarar vermez.[2] (Bu iğneleri gece yaptırmak, daha ihtiyatlıdır.)

(Diyaliz makinasına bağlanan hastanın böbreklerini) temizlemek için kan çıkması zorunlu olan böbreklerin yıkanması, sonra da kana glikoz ve mineral gibi kimyevî ve besleyici maddeler ilâve edilmesi, orucu bozar. [3]

Orucu bozan şeylerin beşincisi:

Hacamât yoluyla kan aldırmak.

Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((أَفْطَرَ الْحَاجِمُ وَالْمَحْجُومُ)) [رواه أبو داود وصححه الألباني في صحيح أبي داود]

"Hacamat yapanın da, yaptıranın da orucu bozulur."[4]

Hacamât hükmünde olan şeylerden birisi de kan bağışında bulunmaktır. Çünkü hacamâtın vücudu etkilediği gibi, kan bağışında bulunmak da vücudu etkiler.

---

[1] Mecâlisu Şehri Ramadan; Muhammed b. Salih el-Useymîn, sayfa: 70

[2] Değerli âlim Muhammed b. İbrahim'in Fetvâları, cilt:4, sayfa: 189

[3] Dâimî Komite Fetvâları, cilt:10, sayfa:19

[4] Ebu Dâvûd, hadis no: 2367, Elbânî de 'Sahîhu Ebî Dâvûd, hadis no: 2047'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

Buna göre, oruçlu kimsenin kan bağışında bulunması câiz değildir. Ancak zarurî bir durum olduğunda kan bağışında bulunması, câizdir. Bu takdirde orucu bozulur. Daha sonra o günü kaza eder.[1]

Her kim, vücudunda kanama olur da kan kaybederse, orucu geçerlidir. Çünkü bu durum kendi isteğiyle olmamıştır.[2]

Diş çektirmek veya yarayı açmak veyahut da kan tahlili yaptırmak sûretiyle kan çıkmasına gelince, bunlar orucu bozmaz. Çünkü bu sayılan şeyler, ne hacamât gibidir, ne de hacamât hükmündedir.Ayrıca bunların, hacamât gibi vücuda bir tesiri de yoktur.

Orucu bozan şeylerin altıncısı:

Kasten kusmak

Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

((مَنْ ذَرَعَهُ الْقَيْءُ فَلاَ قَضاءَ عَلَيْهِ، وَمَنْ اسْتَقَاءَ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ.))

[رواه الترمذي وصححه الألباني في صحيح الترمذي]

"Kim istemeden kusarsa, ona kaza gerekmez. Kim de kasten kusarsa, ona kaza gerekir."[3]

İbnu'l-Munzir bu konuda şöyle demiştir:

"İlim ehli, kasten kusan kimsenin orucunun bozulduğu konusunda ittifak etmiştir."[4]

Her kim, parmağını boğazına götürmek veya karnını sıkmak veya kötü kokan bir şeyi kasten koklamak veyahut da kusmayı gerektiren bir şeye bakmaya devam etmek sûretiyle kasten kusarsa, orucunu kaza etmesi gerekir.

Bir kimsenin midesi bulanırsa, mide bulantısına engel olmaya çalışmasına gerek yoktur.Çünkü böyle yapması, kendisine zarar verir.[5]

Orucu bozan şeylerin yedincisi:

Hayız ve nifas olmak (kadından âdet ve loğusa kanının gelmesi)

Nitekim Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

---

[1] Mecâlisu Şehri Ramadan; Muhammed b. Salih el-Useymîn, sayfa: 71
[2] Dâimî Komite Fetvâları, cilt:10, sayfa:264
[3] Tirmizî, hadis no:720, Elbânî de 'Sahîhu't-Tirmizî, hadis no:577'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.
[4] el-Muğnî, cilt: 4, sayfa:368
[5] Mecâlisu Şehri Ramadan; Muhammed b. Salih el-Useymîn, sayfa: 71

((أَلَيْسَتْ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ.)) [رواه البخاري]

"Kadın, ay hali (hayız) olduğu zaman, namaz kılmayı ve oruç tutmayı bırakmıyor mu?"[1]

Bir kadın, ne zaman âdet veya loğusa kanı görürse, güneşin batmasına az bir süre kalmış olsa bile orucu bozulur.

Bir kadın, âdet kanının geldiğini hisseder, fakat âdet kanı, güneşin batmasından sonra gelirse, bu takdirde orucu geçerlidir. Bu o günkü orucu için yeterlidir.

Âdet veya loğusa kanı gelen kadın, geceleyin kanı kesilirse, oruca niyet eder, sonra yıkanmadan önce fecir doğarsa, âlimlerin çoğunluğuna göre bu kadının orucu geçerlidir. [2]

Âdet kanı gören kadının, bulunduğu hal üzere kalması ve Allah Teâlâ'nın kendisi için yazdığına rızâ göstermesi daha fazîletlidir.Yine, Ramazan ayında âdet kanının gelmesine engel olacak haplar almaması, âdet olduğu sırada, Allah Tâlâ'nın kendisi için kabul buyurduğu iftar etmeyi (oruç tutmamayı), kendisinin de kabul etmesi ve tutmadığı günleri daha sonra kaza etmesi, kendisi için daha fazîletlidir. Çünkü mü'minlerin anneleri konumunda olan Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in hanımları ile ilk müslümanların kadınları böyle idiler.[3]

Buna ilâve olarak kadının âdet kanı görmesine engel olan bu hapların zararlı olduğu ve bu haplar sebebiyle pek çok kadının ay hallerinin düzensiz hale geldiği tıbbî olarak tesbit edilmiştir.Bununla birlikte bir kadın âdet kanı görmesine engel olan bu hapları alır da âdet kanı kesilip temiz hâle gelir ve orucunu tutarsa, orucu geçerlidir.

Yukarıda sayılanlar, orucu bozan şeylerdir. Âdet kanı ile loğusa kanı dışındaki orucu bozan şeylerin tamamı, ancak şu üç şart gerçekleştiğinde oruçlu kimse orucunu bozabilir:

1. Oruçlunun orucu bozan şeyleri bilmeyerek değil de bilerek yapması.
2. Oruçlunun orucu bozan şeyleri unutarak değil de kasten yapması.
3. Oruçlunun orucu bozan şeyleri zorlama olmadan kendi isteğiyle yapması.

Faydası olacağı için orucu bozmayan bazı şeyleri zikretmek istiyoruz:

"Tenkıye Şırıngası"[4], göz ve kulak damlası kullanmak, diş çektirmek ve yarayı tedâvi etmek,orucu bozmaz. [5]

---

[1] Buhârî, hadis no: 304
[2] Fethu'l-Bârî, cilt:4, sayfa: 148
[3] Dâimî Komite Fetvâları, cilt:10, sayfa:151
[4] Tenkıye Şırıngası: Anüsten su verilerek hastanın kalın bağırsağını temizlemekte kullanılan âlettir.
[5] Mecmû'u'l-Fetâvâ; Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye, cilt:25, sayfalar:233 ve 245

Anjin tedâvisinde kullanılan ve dilin altına konulan tabletler, boğaza kaçacak şeyin yutulmamasından emin olunursa, orucu bozmaz.

Döl yoluna (vajina) konulan fitil (supozituvar) veya rahmi temizlemek için kullanılan sıvı veya vajinaya takılan spekülom veyahut da vajinanın içini parmağı sokarak kontrol etmek, orucu bozmaz.

Kadının rahmine spekülom veya spiral takmak, orucu bozmaz.

Erkek ve kadının idrar yollarına konulan sonda (akaç), spekülom, röntgen ışınlarını örten madde, ilaç veya mesâneyi (sidik torbasını) yıkamakta kullanılan sıvı madde kullanmak, orucu bozmaz.

Çürük dişin içini oydurup dolgu yaptırmak, diş çektirmek, misvak veya diş fırçası ile dişleri temizlemek, boğaza kaçacak şeyin yutulmamasından emin olunursa, orucu bozmaz.

Mazmaza ve gargara yapmak, ağızdan alınan spreyler kullanmak, boğaza kaçacak şeyin yutulmamasından emin olunursa, orucu bozmaz.

Serum gibi, hastaya sıvı olarak verilmediği sürece oksijen gazı ile uyuşturmakta kullanılan gazlar, orucu bozmaz.

Emmesi için deriye sürülen yağ ve merhemler gibi şeyler ile deriye yapıştırılan, ilaç ve kimyevî maddeler içeren yakılar, orucu bozmaz.

Röntgen filmi çektirmek damarlara veya tedâvi amacıyla kalp kapakçıklarına veya başka uzuvlara sonda (akaç) taktırmak, orucu bozmaz.

Mide filmi çektirmek veya ameliyat olmak için karın duvarına spekülom taktırmak, orucu bozmaz.

Serum verilmeği sürece ciğerden veya başka uzuvlardan örnekler almak, orucu bozmaz.

Mideye sıvı madde veya başka bir şey girdirilmediği sürece mide filmi çektirmek için spekülom taktırmak, orucu bozmaz.

Ne tür madde olursa olsun, tedâvi için beyine veya omuriliğe takılan maddeler, orucu bozmaz.

Allah Teâlâ en iy bilendir.